AVİM Yorum • No: 2021 / 16 • Mart 2021

TÜRKİYE-AFGANİSTAN İLİŞKİLERİNİN YÜZÜNCÜ YIL DÖNÜMÜ

Gülperi GÜNGÖR

GÜLPERİ GÜNGÖR

Bu yıl Türkiye ile Afganistan arasında diplomatik ilişkilerin tesisinin yüzüncü yıl dönümüdür. Türkiye ile Afganistan arasında diplomatik ve siyasi ilişkiler 1 Mart 1921'de imzalanan Türkiye-Afganistan İttifak Anlaşması ile kurulmuştur. Bu anlaşma ile ilişkileri tescil edilen iki ülkenin halklarının arasındaki ilişkiler ise çok daha eskiye dayanmaktadır.

Afgan halkının, Türkiyeye Kurtuluş Savaşı sırasında maddi ve manevi destekleri hala hafızalardadır. Afgan halkı savaş zamanında yardım göndermiş, Anadolu'da okuyan Afgan öğrenciler Kurtuluş Savaşı'na katılarak şehit olmuştur.

Afganistan, 1921'de imzalanan Türk-Afgan Dostluk ve İşbirliği Antlaşması ile TBMMyi ve Misak-ı Milliyi resmen tanıyan ikinci devlet olmuştur. Ankara Hükümeti, ikinci yurt dışı temsilciliğini Bakü'den sonra Kabil'de açmıştır. Afgan asıllı bir Türk subayı olan Abdurrahman Samadan Kabile temsilci olarak atanmış, büyükelçiliğimiz Kabilde açılan ilk diplomatik misyon olmuştur.[1]

1927 yılında Afganistan Dışişleri Bakanı Mahmut Tarzi Ankaraya gelerek temaslarda bulunmuştur.[2] Bu ziyaretin ardından Afgan kralı Amanullah Han Ankaraya gelerek Atatürk ile görüşmüştür. Ziyareti sırasında Amanullah Han Benim iki gözüm var; biri Türkiye, biri Afganistan. diyerek Türk-Afgan dostluğunun kalbindeki yerini ifade etmiştir. Amanullah Hanın Afganistanın modernleşmesi sürecinde Türkiyeyi örnek almış olduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda 25 Mayıs 1928 tarihinde "Türkiye ve Afganistan Arasında Dostluk ve Teşrik-i Mesai Muahedenamesi" imzalanmış, bu antlaşmada barış, samimi ve ebedî dostluk esasları yer almış, iki taraftan biri aleyhinde bir düşmanca hareket gerçekleştiği takdirde ortak hareket edilmesi taahhüt edilmiştir. Ayrıca bu antlaşma ile Türkiye Cumhuriyeti Afganistanın eğitiminin ve ordusunun geliştirilmesi için adli, ilmî ve askerî uzmanları seçmek ve Afgan Devletinin hizmetine vermeyi taahhüt etmiştir.[3]

Böylece Türk- Afgan ilişkilerinin gelişmesi ile sivil ve askeri alanda işbirlikleri gerçekleştirilmiş, Türkiyeden birçok doktor ve subay Afganistan'da kurumlarının modernleşmesi sürecinde görev almıştır. Kabilde açılan Askerî Zabitan Mektebine Türkiyeden öğretmen subaylar gönderilmiştir.[4] Türkiyeden Prof. Dr. Kamil Urga, Kabil Tıp Fakültesinin temellerini atmıştır ve 17 yıl boyunca Afganistan'a hizmetlerde bulunmuştur. Hukuk müşaviri sıfatıyla 1936 yılında Kabil'e atanan Prof. Dr. Mehmet Ali

Dağpınar 1938 yılında Kabilde Siyasal Bilgiler Fakültesinin kuruluşunda görev almıştır.[5] Atatürk 1938'de vefat ettiğinde, Afganistan bir haftalık yas ilanını bayrakları da yarıya indirerek resmen ilan etmiştir.

Türk Afgan ilişkilerinin resmen kurulduğu tarihten bugüne işbirlikleri devam etmiş, 1932-1960 döneminde 212 öğretmen, hekim, subay ve diğer uzmanlarımız Afganistana gönderilmiştir.[6] Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı Afganistan genelinde başta sağlık ve eğitim sektörü, sosyal ve kültürel faaliyetler dahil olmak üzere 1300ün üzerinde proje ve faaliyet gerçekleştirmiştir.[7] Türkiye bursları ile 4 binden fazla Afgan öğrenci Türk Üniversitelerinde eğitimlerini tamamlamıştır.[8] Türk Üniversitelerinden mezun olan birçok Afgan devlet adamı ve büyükelçinin olduğu bilinmektedir. Bu durum Türk-Afgan dostluğunun pekişmesine katkıda bulunmuştur. Örneğin 2006-2010 yılları arasında Afganistan Dışişleri Bakanlığı yapmış olan Rangin Dadfar Spanta Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunudur.

Türkiye ile Afganistan arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasının yüzüncü yıl dönümü dolayısıyla, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu Afgan mevkidaşı Hanif Atmarın ev sahipliğinde Kabil'de düzenlenen kutlama törenine görüntülü olarak katılmıştır. Afganistan'ın Ankara Büyükelçisi Amir Ramin ile diplomatik ilişkilerin yüzüncü yıl dönümü anısına Bakanlık bahçesine iki ladin ağacı diktiklerini belirten Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, "Biliyorsunuz ladin, 4 mevsim yeşildir. Kardeşliğimiz de her daim canlı olmuştur." diye ifade etmiştir.

Türk-Afgan ilişkilerinin gelişimi Türkiye Cumhuriyetinin Afganistan'ın farklı bölgelerine ulaşmaya yönelik adımları ile devam etmektedir. Haziran 2020'de Herat'ta ikinci Türk Başkonsolosluğu açılmış olup, bu yıl Kandahar'da üçüncü bir Başkonsolosluk açma hazırlıkları devam etmektedir.

[1] Türkiye - Afganistan Siyasi İlişkileri, *Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı*, http://www.mfa.gov.tr/turkiye-afganistan_siyasi-iliskileri.tr.mfa

[2] Dr. Hüsnü Özlü, Türk-Afgan Dostluk ve İşbirliği Anlaşması Kapsamında Atatürk Dönemi Türkiye-Afganistan İlişkilerine Bakış, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, Eylül 2012, Sayı:8, S. 37.

[3] Age, s. 39.

[4] Age, s. 37.

[5] Prof. Dr. Mehmet Ali F. Dağpınar, Afganistanda Mülkiye, *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, Nisan-Haziran 1976.

[6] Türkiye - Afganistan Siyasi İlişkileri

[7] TİKAdan Afganistanda 15 Yılda 1300'den Fazla Proje ve Faaliyet, *TİKA*, Ocak 2021, https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika%27dan_afganistan%27da_15_yilda_1300_den_fazla_proje_ve_faaliyet-60448

[8] Afganistan-Türkiye dostluk ilişkilerinin 100. yıl dönümü kutlandı, *TRT Avaz*, 1 Mart 2021, https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/avrasyadan/afganistan-turkiye-dostluk-iliskilerinin-100-yil-donumu-kutlandi/603d12a201a30affd033058f

Yazar Hakkında :

Gülperi Güngör, 2015 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuştur. 2020 yılında ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü □□□□□ yüksek lisans derecesini almıştır. Ocak 2020 □□□□□□□□□□ katılmıştır. Güngör, Ankara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde doktor adayıdır. Mart 2025 sonrasında doktora çalışmasını yürütmek üzere Sheffield Üniversitesi'nde bulunan Güngör, AVİM'de Gayrimukim Uzman olarak görev yapmaya başlamıştır.

Atıfta bulunmak için: GÜNGÖR, Gülperi. 2026. "TÜRKİYE-AFGANİSTAN İLİŞKİLERİNİN YÜZÜNCÜ YIL DÖNÜMÜ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2021 / 16. Mart 05. Erişim Kasım 17, 2026. https://avimbulten.org/tr/Yorum/TURKIYE-AFGANISTAN-ILISKILERININ-YUZUNCU-YIL-DONUMU

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır